

Bijlage: Terugblik Grensoverschrijdende Samenwerking

Deze bijlage geeft, in aanvulling op de terugblik op hoofdlijnen, voor een aantal onderwerpen verdiepende informatie over en voorbeelden van grensoverschrijdende initiatieven die zijn ondersteund in het kader van het jongerenprogramma *Onbegrensd* en de *Regio Deals*, randvoorwaarden die zijn geschapen op het gebied van de arbeidsmarkt, onderwijs en infrastructuur, de gerealiseerde governance, en over de mogelijkheden van Interreg en de Benelux.

Grensoverschrijdende initiatieven

Jongerevenementen

Als uitvoering van de motie van het lid Van der Molen c.s.¹, is het programma *Onbegrensd* in mei 2019 van start gegaan. Sinds de start van het programma zijn bijna dertig jongerevenementen in de grensregio ondersteund. De ondersteuning vanuit het programma vindt plaats via subsidies, de inzet van het Duitsland Instituut met de *MachMitMobil* en andere middelen waarmee door uitwisseling en activiteiten aandacht wordt gevraagd voor de taal en cultuur van het buurland. De opgedane ervaring van jongeren bij grensoverschrijdende samenwerking en onderlinge uitwisseling is belangrijk, omdat de grenzen hierdoor lijken te vervagen.

Een voorbeeld van een evenement is *Feierzeit!*, waarbij Duitse en Nederlandse scholieren met elkaar kennismaken en aan de slag gaan met gezamenlijke opdrachten en spelvormen. Dit evenement vond plaats in het kader van de *Tolle Woche* die de gemeente Enschede in samenwerking met de onderwijsinstellingen jaarlijks in de grensregio organiseert.

Een ander succesvol voorbeeld van een jeugdevenement is de Euregionale Scholenwedstrijd, dat het afgelopen jaar voor de tweede keer plaatsvond met het thema '75 jaar vrijheid – Leven in de grensregio'. In totaal hebben 470 leerlingen van 20 Nederlandse en Duitse scholen aan de wedstrijd meegedaan. De winnende scholen hebben de prijzen van de Euregio Rijn-Waal, met in achtneming van de 1,5 meter afstand, in maart jl. mogen ontvangen.

De coronacrisis heeft het afgelopen jaar dan ook invloed gehad op de organisatie van de grensoverschrijdende jongerevenementen. Meerdere events werden uitgesteld of afgelast. In de tussentijd is met de organisaties gezocht naar nieuwe data of een online invulling van de uitwisseling onder jongeren. Zo vonden in december jl. verschillende digitale schoolbezoeken plaats. Met de gedachte aan de mogelijkheid voor de organisaties om later in dit jaar een jeugdevenement te organiseren, is de subsidieregeling verlengd tot en met 31 juli 2021. In de zomer van 2021 zal het programma *Onbegrensd* geëvalueerd worden om te bezien hoe na de zomer het programma kan worden voortgezet.

Regio Deals

Dit kabinet heeft door middel van *Regio Deals* aan acht grensregio's ondersteuning aangeboden en gestimuleerd die ook te benutten voor nieuwe grensoverschrijdende initiatieven. Dit heeft in alle grensregio's al tot concrete resultaten geleid. Zo is in de Achterhoek een Grensland College opgericht dat ook leerlingen uit de Duitse grensstreek wil gaan aantrekken. In Zeeuws-Vlaanderen worden verdienmodellen voor natuurinclusieve en kringlooplandbouw binnen het Genspark Groot-Saeftinghe ontwikkeld en gewerkt aan meer kwalitatieve recreatie langs de kust in de Zwinregio. In het kader van de *Regio Deal Twente* wordt onder meer het gezamenlijk arbeidsbemiddelingsbureau *GrensWerk* verder uitgebouwd met het ontzorgen van werkgevers en grensoverschrijdende stagebemiddeling voor het beroepsonderwijs.

Randvoorwaarden en grensbelemmeringen

Grensoverschrijdende arbeidsmarkt

De grensinformatiestructuur die in de afgelopen jaren is gerealiseerd en geborgd voor de toekomst in samenwerking tussen centrale en regionale overheden, is een belangrijk middel dat burgers en ondernemers helpt om over de grens te werken, ondernemen of te studeren, en slecht de informatiebarrière. In dat licht is de ondertekening van de convenanten door de staatssecretaris van SZW en grensregio's over de duurzame financiering van de Grensinfopunten (GIP's) op 25 november 2019 een belangrijke mijlpaal.

De grensoverschrijdende informatiestructuur en arbeidsmarktbelemmering zijn belangrijke randvoorwaarden voor een grensoverschrijdende, '360 graden' arbeidsmarkt en daarmee voor de

---

¹ Kamerstuk 35 000 VII, nr. 21.

economische ontwikkeling van grensregio's. Ook in de toekomst. Een belangrijk succes in de informatiestructuur was de website grensinfo.nl: het aantal informatiezoekers op de site van 2016 tot 2020 is gestegen van 175.000 per jaar tot nu ongeveer 500.000 per jaar.

Tijdens deze kabinetsperiode is er tevens gewerkt aan het behouden en versterken van structurele samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbemiddeling met relevante arbeidsmarktpartijen in de euregio's. De daaraan gekoppelde arbeidsbemiddeling, met een aanzienlijke intensivering van de capaciteit in de vorm van UWV EURES-adviseurs en servicepunten grensoverschrijdende arbeid (SGA's), in samenwerking met UWV-kantoren in de grensregio's, hielp actief vraag en aanbod over de grens van werkgelegenheid bij elkaar te brengen. Dit heeft al geleid tot vele matches over de grens.

Tijdens een werkbezoek in juni vorig jaar aan Terneuzen is erop gewezen dat tijdens de huidige coronacrisis nog sterker naar voren komt dat de GIP's voor veel inwoners van de grensregio een eerste aanspreekpunt zijn voor vragen en opmerkingen over grensoverschrijdend werken. Zo heeft de coronacrisis ertoe geleid dat veel grensarbeiders een deel van de week (gedwongen) thuiswerken in het eigen land. Dit kan gevolgen hebben voor hun socialezekerheids- en fiscale positie. In samenspraak met de buurlanden hebben we een noodoplossing gevonden voor deze grenswerkers. Deze periode van de coronacrisis is echter een bijzondere periode. En ook een tijdelijke situatie. Hoeveel er momenteel thuis wordt gewerkt, is vermoedelijk niet representatief voor het werkpatroon nadat de noodmaatregelen in verband met de coronacrisis niet langer van toepassing zijn. Het is daarom op dit moment te vroeg om te spreken van een wijziging in het werkpatroon. Hiervoor zal eerst een aantal vragen beantwoord moeten worden, zoals de vraag hoeveel men thuiswerkt na de coronacrisis en of hier inderdaad behoefte aan is onder werknemers en werkgever. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft reeds aangegeven dit vraagstuk nader te bekijken als het beeld rondom thuiswerken zich na de coronacrisis stabiliseert.²

Grensoverschrijdende infrastructuur en mobiliteit

Op het gebied van infrastructuur en mobiliteit is de afgelopen jaren veel bereikt. Het Rijk maar ook de regio's werken intensief samen met de buurlanden en de regio's aan de andere kant van de grens. Duitsland, België en Nederland hebben te maken met dezelfde uitdagingen op het gebied van (grootstedelijke) mobiliteit. Een belangrijke focus in de grensoverschrijdende samenwerking met beide landen is het streven naar een duurzaam en digitaal mobiliteits- en logistiek systeem. Een voorbeeld van de samenwerking op dit gebied is *Mobility as a Service* (MaaS). Het begint met de kleinschalige grensoverschrijdende samenwerking tussen Limburg en regio Aken. Nu de gezamenlijke financiering rond is kan het verder uitgerold worden en is de volgende stap de samenwerking tussen de hele Benelux en Noordrijn-Westfalen. Dat moet leiden tot een gezamenlijke applicatie waarmee de internationale reiziger een OV-reis kan plannen en betalen. Het grensoverschrijdend inzetten op MaaS, waarvoor ook een Vlaams-Nederlandse werkgroep 'standaardisatie' opgericht zal worden, geeft tevens invulling aan de inzet voor een duurzame en verbonden mobiliteit. Hierbij wordt ook actief ingezet op het bevorderen van de toegankelijkheid en transparante informatie voor de consument (locatie, beschikbaarheid, prijzen) daarvoor wordt er actief gezocht naar de samenwerking met de Europese Unie en buurlanden.

Ook op het gebied van grensoverschrijdend spoorvervoer zijn de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om reizen over de grens te verbeteren. Met het Spartacusproject werken Nederland en Vlaanderen samen aan de verbetering van het openbaar vervoer in de beide Limburgse provincies. Nederland en Vlaanderen (samen met de bevoegde federale instanties in België) werken ook samen in de binationale werkgroep Rail Gent-Terneuzen. Met Duitsland is overeengekomen om met ingang van 2024 op de IC-verbinding Amsterdam-Berlijn een half uur tijdswinst te boeken.

Verder is afgesproken door de verantwoordelijke partijen dat per 2025 een directe verbinding Eindhoven-Düsseldorf gerealiseerd zal worden. Wat betreft spoorgoederenvervoer werkt Duitsland hard aan het doortrekken van de Betuwelijn naar het Ruhrgebied. Voorts hebben de bestuurders van de regio Groningen, Bremen en de deelstaat Nedersaksen in 2019 samen met de Staatssecretaris van IenW de officiële start van de realisatie van de Wunderline (kwaliteitsverbetering spoorverbinding tussen Groningen en Bremen) mogelijk gemaakt. De eerste stap moet in 2024 gereed zijn, waarmee een reiswinst van 20 minuten wordt gerealiseerd. Nedersaksen heeft haar waardering uitgesproken over de Nederlandse werkwijze inspiratie opgedaan over de creativiteit bij de infrastructuurprocedures. Daarnaast zijn er middelen

---

² Kamerstuk 2020-0000147759

beschikbaar gesteld voor de spoorverbinding Emmen-Rheine, een belangrijke verbinding voor de regio. De bedoeling is dat het grensoverschrijdende deel van dit tracé begin 2025 gereed is.

In de Omgevingsagenda Oost Nederland hebben Rijk en regio afgesproken om in te zetten op het versterken van de grensoverschrijdende spoorverbindingen Amsterdam-Hengelo-Berlijn en Zwolle-Hengelo-Münster om daarmee agglomeratievoordelen te bereiken en de potentie van de grensligging beter te benutten.

Gelet op de synergie tussen de Nederlandse havennota en de Vlaamse havenstrategie bieden beide beleidsdocumenten kansen op nadere Vlaams-Nederlandse havensamenwerking. Om de CO₂-uitstoot in de scheepvaart te reduceren, zetten Vlaanderen en Nederland in op het gebruik van alternatieve brandstoffen in de scheepvaart.

Duitsland, Vlaanderen en Nederland zetten zich samen in voor het bevorderen van fietsgebruik, onder meer door kennisdeling op het gebied van fietsstimulering, -veiligheid en -innovatie, en het aanbrengen van meer onderlinge cohesie tussen de fietsinfrastructuur in onze grensregio's. Een mooi voorbeeld is de aanleg van de gezamenlijke fietssnelweg tussen Heerlen en Aken.

Langs de grens met Duitsland heerst al jaren een gebrek aan truckparkings. Dit is met name rond de Duitse feestdagen een probleem. Samen met de sector en provincies slaan we de handen ineen om tot meer beveiligde truckparkings te komen. Inmiddels hebben wij hiervoor twee keer EU-financiering ontvangen (CEF). Zo hebben Rijk en provincies eerder al 4 miljoen euro ontvangen voor 800 plaatsen bij die zuidoostelijke goederenvervoercorridor, inclusief Venlo. Ook in 2020 is Europese financiering toegekend aan Nederland, waar opnieuw 1600 plaatsen gerealiseerd kunnen worden. De extra plekken worden naar verwachting voor 2024 opgeleverd. Zo borgen we samen dat chauffeurs voldoende en veilig kunnen rusten.

Onderwijs en opleidingen in de grensregio

In alle grensregio's worden initiatieven ontplooid op het gebied van grensoverschrijdend onderwijs. Dit zijn veelal projecten die uitgevoerd worden in het kader van Interreg. Daarbij is er onder andere aandacht voor taal en cultuur in het onderwijs en worden studenten gestimuleerd om over de grens stage te lopen in het buurland.

Het Rijnland Instituut heeft samen met de Hochschule Osnabrück een onderzoek gedaan, medegefinancierd door BZK, naar twee opleidingen in de sectoren handel en IT. Hierbij is gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in de curricula in Nederland en Duitsland. De overeenkomsten blijken groter dan de verschillen. De onderwijsinstellingen doen op basis van het onderzoek de aanbeveling om in een vervolg bi-nationale curricula met aandacht voor Euregionale competenties te ontwikkelen. In de EUREGIO hebben onderwijsinstellingen en overheden gezamenlijk een doorgaande euregionale leerlijn beschreven. In het bijbehorende actieplan zijn de ontbrekende schakels opgenomen waarmee de leerlijn van primair- tot en met beroepsonderwijs daadwerkelijk vloeiend kan worden en jongeren toegang krijgen tot de arbeidsmarkt aan beide zijden van de grens.

In de grensregio wordt een breed palet aan internationaliseringsactiviteiten aangeboden. Naast stagelopen in het buitenland, wordt in het kader van verschillende INTERREG-projecten ook intensief ingezet op kortdurende activiteiten, zoals beroepenwedstrijden, bedrijfsbezoeken of korte uitwisselingen. Zo hebben in de periode van mei 2019 tot juni 2020 1.809 studenten deelgenomen aan activiteiten in het kader van het project 'Taal verbindt' en heeft het project 'Leren zonder grenzen' tussen juli en december 2019 2.411 studenten, docenten en praktijkopleiders bereikt. Daarnaast hebben er van juli 2019 tot juni 2020 bijna 250 studenten deelgenomen aan activiteiten van *Euregio-Xperience*. Voorts hebben tijdens de eerste vier maanden van 2020 84 Nederlandse en 15 Duitse studenten deelgenomen aan activiteiten in het kader van het welzijnsprogramma '*Sorgen für, sorgen dass*' en hebben er in de periode van april 2017 tot juni 2020 117 Duitse studenten uit de Regio Aken een korte stage gelopen in Limburg in het kader van het project *EUR.friends*.

Vastgesteld kon worden dat voor wat betreft internationalisering van mbo-studenten, Duitsland (na Spanje, vanwege talrijke horecastages) het op één na populairste bestemmingsland onder Nederlandse mbo-studenten is. In het schooljaar 2016-17 gingen er 1.246 Nederlandse studenten met een beurs van Erasmus+ naar Duitsland. Andersom kwamen er 450 Duitse studenten met een beurs van Erasmus+ naar Nederland. Uit (verplichte) rapportages van deelnemers blijkt dat in 2016 89% procent van de Nederlandse studenten en 88% van de Duitse studenten tevreden was met hun buitenlandervaring.

Voor afgestudeerden met een master- of bachelordiploma is werken over de grens geregeld met Europese- of Benelux-wetgeving. Voor beroepsopleidingen is dat nog niet altijd het geval ondanks

verschillende pogingen van Nederlandse zijde om daarin verandering te brengen. Het is voor een werkgever vaak nog steeds onduidelijk of de competenties van een beroeps- of zorgdiploma behaald aan de andere kant van de grens overeenkomen met de beroepskwalificaties die hij of zij verwacht. Binnen het Interregproject Lerende Euregio Scheldemond is men met steun van de betrokken provincies en de Vlaamse overheid onder meer aan de slag gegaan met het opstellen van geautoriseerde beschrijvingen. Dit instrument is destijds in het kader van de Lerende Euregio aan de grens Nederland – Noordrijn-Westfalen ontstaan. Bij de Euregio werkt men aan een digitale oplossing om deze informatie beter te ontsluiten voor gebruik door de Duits- Nederlandse GrensInfoPunten en andere intermediairs. Ook wordt daarbij gebruik gemaakt van de factsheets en roadmaps die door ITEM zijn opgesteld voor het erkennen van diploma's van kansrijke beroepen in de buurlanden.

In het kader van het programma Lerarentekort Duits van het ministerie van OCW – uitgevoerd door het Duitsland Instituut Amsterdam - wordt de website lehrerinholland.de breder onder de aandacht gebracht. Het doel is om Duitse moedertaalsprekers te enthousiasmeren voor een baan als leraar Duits in het onderwijs in Nederland. Door de informatieverstrekking in de Duitse taal vervalt de eerste (taal)drempel voor moedertaalsprekers. Hierbij biedt de site de eerste kerninformatie bij een oriëntatie op een baan als leraar in Nederland.

Ten slotte zijn er tal van samenwerkingsverbanden op het gebied van gezamenlijk onderzoek, zoals de samenwerking tussen UGent en Campus Zeeland, die na het ondertekenen van een intentieverklaring tijdens de Vlaams Nederlandse Top in 2018 inmiddels aan de slag zijn met een drietal onderzoeksprojecten op het gebied van deltavraagstukken. Ook in de EUREGIO zijn de Westfälische Wilhelmsuniversiteit en de Universiteit Twente gestart met een gezamenlijk onderzoeksprogramma. Een ander voorbeeld is de samenwerking van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en de Universiteit van Oldenburg op het gebied van gezondheid in het Crossborder Institute of Healthcare Systems and Prevention, opgericht in 2018.

Governance

Nedersaksen

De samenwerking met Nedersaksen is vormgegeven in een gezamenlijk opgestelde Samenwerkingsagenda. Deze agenda heeft tot doel de samenwerking met Nedersaksen op thema's waaronder economie, arbeidsmarkt, onderwijs, klimaat, infrastructuur en natuur te optimaliseren. Tijdens de Triloog in december 2020 is de balans van de samenwerking 2019 besproken en zijn speerpunten voor de samenwerking 2021 benoemd. Dit zijn de thema's energietransitie, grensoverschrijdende mobiliteit en digitale infrastructuur, gezondheidszorg, jeugduitwisseling en arbeidsmarkt en onderwijs.

Verder is op het terrein van ruimtelijke ordening er in het kader van de Nederlands-Duitse Commissie Ruimtelijke Ordening (NDCRO) een actieve subcommissie Noord waarin de noordelijke provincies hun regionale netwerk aan de andere kant van de grens onderhouden en benutten, ondersteund door bijvoorbeeld tweejaarlijkse netwerkdagen. In dit verband heeft er bijvoorbeeld een uitwisseling plaatsgevonden over de Nederlandse ervaringen met de Crisis- en Herstelwet voor het versnellen van infrastructuurprojecten.

Noordrijn-Westfalen

In 2018 vond de eerste regeringsontmoeting met Noordrijn-Westfalen plaats. Het doel van de tweejaarlijkse ontmoeting is het verbreden en verdiepen van de samenwerking en het intensiveren van de contacten tussen beide landen tot op het hoogste politieke niveau. De concrete afspraken op tal van terreinen worden vastgelegd in een gezamenlijke verklaring. Het betreft voor een groot deel ook grensoverschrijdende thema's, van veiligheid tot energietransitie. In 2018 is bovendien afgesproken jaarlijks een Grenslandconferentie te organiseren, waarbij de Grenslandagenda centraal staat. De Grenslandagenda geeft inhoudelijk richting aan de samenwerking. Tijdens de jaarlijkse Grenslandconferentie worden de resultaten van het afgelopen jaar gepresenteerd en de nieuwe agenda voor het komende jaar vastgesteld. Centrale thema's in de Grenslandagenda zijn arbeidsmarkt, onderwijs, mobiliteit en veiligheid.

In mei 2019 vond in Venlo de eerste Grenslandconferentie plaats. Met meer dan 300 aanwezigen kende deze eerste Grenslandconferentie een zeer hoge opkomst. Aan de hand van voorgestelde ambities is onder andere gekeken naar de verbetering op het gebied van taalonderwijs, grensoverschrijdende stages en leerplekken en naar de structurele mogelijkheden van arbeidsmarktbemiddeling. Tijdens de tweede Grenslandconferentie in december 2020 ging het gesprek verder, in digitale vorm vanwege de coronamaatregelen. Ruim 475 toeschouwers schakelden tijdens de livestream in. Ook werd in Duisburg voor het eerst de in Venlo ingestelde Grenslandprijs uitgereikt. De winnaar was het project *Spreek je Buurtaal*. Bij dit project leren

basisschoolkinderen van 33 scholen uit de Achterhoek, Twente, Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen spelenderwijs de taal van het buurland. Hierdoor leren de kinderen elkaar beter begrijpen en kunnen contacten worden opgedaan die ook op latere leeftijd van pas kunnen komen.

Bovenaan de Grenslandagenda 2021 staat de samenwerking met betrekking tot de beheersing van de coronacrisis. Nederland en Noordrijn-Westfalen staan sinds maart 2020 via de Cross Border Taskforce Corona en via bilaterale contacten nauw in contact met elkaar om de coronacrisis het hoofd te bieden. Dit heeft geleid tot een intensivering van de reguliere samenwerking op thema's zoals arbeidsmarkt, onderwijs, zorg, mobiliteit en veiligheid. Dit grote aantal thema's laat zien dat de samenwerking met Noordrijn-Westfalen in vergelijking met andere grensregio's het meest intensief is. Ook tijdens de tweede regeringsconsultaties die in december 2020 plaatsvonden in digitale vorm, kwamen deze onderwerpen aan de orde.

Vlaanderen

Sinds langere tijd vindt tussen Vlaanderen en Nederland iedere twee jaar een regeringstop plaats. De aanpak en speerpunten van beide regeringen worden vastgelegd in de slotverklaring van de tweejaarlijkse Vlaams-Nederlandse Top. In de meest recente slotverklaring geven beide regeringen aan onder andere intensiever te willen samenwerken met oog op onder andere het stikstofdossier en de aanpak van grensknelpunten. Daarnaast wordt tijdens de Vlaams-Nederlandse Top onder meer stilgestaan bij enkele initiatieven die spelen in de grensregio, zoals bijvoorbeeld de eerder genoemde samenwerking tussen UGent en Campus Zeeland op het terrein van deltavraagstukken, en de fusie tussen de havens van Gent en Terneuzen.

Sinds 2018 is de grensoverschrijdende samenwerking verder ingekaderd binnen de governancestructuur Vlaanderen-Nederland. Hierbij zijn regionale overleggen op zowel ambtelijk en bestuurlijk niveau gecreëerd om sturing te geven aan de grensoverschrijdende inzet en aanpak. Zo zijn onder meer de tijdens de Top gemaakte afspraken over de aanpak van grensbelemmeringen zijn in dit verband verder opgepakt.

Wallonië

Afgelopen november heb ik met de Waalse minister-president Di Rupo besproken op welke wijze de grensoverschrijdende samenwerking met Wallonië zou kunnen worden opgepakt. We hebben de wens uitgesproken om de relaties tussen Nederland en Wallonië te intensiveren en hiertoe nadere afspraken te maken, waarbij ook lokale partijen en bestuurders ("burgemeesters en gouverneurs") worden gemobiliseerd. Minister-president Di Rupo heeft voorgesteld om begin 2021 de behoeftes aan beide kanten van de grens in kaart te brengen, waarna een Nederlands-Waalse «équipe mixte» dit vervolgens kan uitwerken in concrete acties als leidraad voor de vervolgstappen in de Nederlands-Waalse samenwerking. Daarbij gaat het niet alleen om het vermelden van knelpunten, maar ook om nieuwe kansen op te nemen in het gezamenlijke document. De Nederlandse en Waalse diplomatieke vertegenwoordigingen nemen in dit proces een actieve rol, in nauwe afstemming met betrokken vakdepartementen. Inzet is dat in het eerste halfjaar van 2021 de bouwstenen voor een intensieve samenwerking met Wallonië bekend zouden moeten zijn, zodat het nieuwe kabinet hier met de Waalse regering uitwerking aan kan geven.

EU en Benelux

Interreg

Sinds 1990 – inmiddels alweer 30 jaar – stelt de Europese Unie in het kader van INTERREG structuurfondsmiddelen ter beschikking voor de grensregio's in Europa. Algemeen wordt Interreg gezien als een belangrijk instrument om kansen in de grensregio's mogelijk te maken en de grensoverschrijdende samenwerking binnen Europa te bevorderen. Dat geldt ook voor de grensoverschrijdende regio's of euregio's aan de Nederlands-Duitse en Nederlands-Belgische grens. Er bestaan hier momenteel vier grensoverschrijdende programma's voor Interreg, namelijk Vlaanderen-Nederland, Duitsland-Nederland, Euregio Maas-Rijn en het Twee Zeeën programma. De Interreg-programma's in Europa kennen sinds 2000 een programmaperiode van 7 jaar. Dat betekent dat de Europese Commissie iedere zeven jaar aan grensregio's de mogelijkheid biedt om met voorstellen te komen hoe zij de EU-subsidiegelden voor Interreg in hun gebied willen inzetten voor samenwerkingsprogramma's en -initiatieven. Die voorstellen moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd. Inmiddels verkeert de voorbereiding voor de nieuwe programmaperiode Interreg 2021-2027 in een gevorderde fase. De staatssecretaris van EZK gaat over deze programma's.

Een nieuwe programmaperiode betekent dat de Europese Unie nieuwe kaders stelt, maar daarbinnen kunnen de regionale samenwerkingspartners eigen prioriteiten stellen en eigen keuzes maken op basis van de wensen en behoeften in het eigen programmagebied. Dat betekent

concreet dat er ook accentverschillen bestaan tussen de Interreg-programma's Vlaanderen-Nederland, Duitsland-Nederland en de Euregio Maas-Rijn. Het programma Twee Zeeën zal volgens voorstel van de Europese Commissie moeten stoppen in verband met het vertrek van het Verenigd Koninkrijk.

De drie Interreg-programma's hebben hun programma's voor de periode 2021-2027 inmiddels in concept gereed. Het totstandkomingsproces kent een grote mate van transparantie en publieke consultaties. Samenvattend blijkt, dat de conceptprogramma's voor deze drie programmagebieden langs de Nederlandse grens zich alle richten op verhoging van de innovatiekracht van de regionale economie, op de energietransitie en vergroening van deze grensregio en op het verminderen van de barrièrewerking van de grenzen. Daarmee geven deze programma's in belangrijke mate uitdrukking aan de prioriteiten van zowel de Europese Commissie als ook van het kabinet.

Benelux

Ook de Benelux Unie biedt instrumenten voor grensoverschrijdende samenwerking waar centrale en decentrale overheden gebruik van kunnen maken. Een nieuwe loot aan de stam vormt met de inwerkingtreding van het Benelux-Verdrag inzake grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking sinds 2019 de Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS). Met dit verdrag van de Benelux kunnen decentrale overheden hun grensoverschrijdende samenwerking juridisch vormgeven zonder voorafgaande toestemming van centrale overheden. Bovendien omvat dit verdrag naast de BGTS twee andere grensoverschrijdende samenwerkingsvormen. Hiermee hebben zowel centrale als decentrale overheden de mogelijkheid om deze uiteenlopende vormen van grensoverschrijdende samenwerking vooraf tegenover elkaar af te wegen. Verschillende overheden zijn inmiddels van plan hier gebruik van te maken. De buurlanden van de Benelux – Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk - hebben de mogelijkheid om tot dit verdrag toe te treden.

Ten slotte wordt ook in het kader van de aanpak van grensbelemmeringen door de bestuurlijke werkgroep Donner-Berx gezien welke mogelijke instrumenten benut kunnen worden voor de aanpak van grensbelemmeringen en de realisatie van grensoverschrijdende infrastructuur.